
Univerzitu Karlovu čeká od příštího roku zásadní změna ve financování vědy

---

Univerzitu Karlovu čeká od příštího roku zásadní změna ve financování vědy

1. 8. 2011, autor: prof. RNDr. Václav Hampl, DrSc., rektor UK, rubrika: i-Forum informuje

Financování vědy na UK promění v roce 2012 dlouho připravovaná reforma systému financování výzkumu, vývoje a inovací v ČR. Podstatná část prostředků získaných univerzitou na základě jejích výsledků se bude distribuovat systémem s pracovním názvem Program rozvoje vědních oborů na UK neboli PRVOUK. Systém byl představen Vědecké radě UK a děkanům a je nyní do konce srpna otevřen k jejich připomínkám. Po jejich vyhodnocení budou připravena a Vědecké radě UK předložena definitivní pravidla.

V roce 2009 schválil Parlament ČR komplexní novelu zákona č. 130/2002 Sb., která implementuje dlouho připravovanou reformu systému financování výzkumu, vývoje a inovací v ČR.

Zásadní změnou je pozvolné ukončování dosavadního systému institucionálního financování [1] vědy prostřednictvím Výzkumných záměrů a přechod na institucionální financování na základě zhodnocení výsledků (evidovaných v tzv. RIV [2]) s použitím Radou pro výzkum, vývoj a inovace vyhlášené Metodiky hodnocení výsledků (tzv. prostředky na rozvoj výzkumných organizací).

Ať se nám (v některých oborech) tato metodika spíše celkem líbí, nebo (v jiných oborech) dosti nelíbí, jisté je, že rok 2012 bude prvním rokem, kdy naprostá většina institucionálního financování vědy bude na UK přicházet právě tímto mechanismem [3].

Univerzitu tato zásadní skutečnost postavila před otázkou, jak přesně s takto získanými prostředky nakládat. Východiskem pro všechny úvahy pochopitelně byl nový Dlouhodobý záměr UK na léta 2011–2015. Ten ve vědě předpokládá podporu dlouhodobého koncepčního rozvoje oborů (včetně vhodné mezifakultní spolupráce) i specifickou podporu významných univerzitních priorit (důraz na excelenci, využití potenciálu mladých a perspektivních vědců a na podporu příchodu úspěšných vědců z ciziny).

Lze předpokládat, že celková institucionální dotace na rozvoj výzkumné organizace pro UK v roce 2012 může být ve výši kolem 1,2 miliardy Kč (samozřejmě v závislosti na výsledcích jednání o celkové výši státního rozpočtu a jeho struktuře). Po řadě intenzivních debat a rozborů vedení UK připravilo a Vědecké radě UK a děkanům fakult předložilo k připomínkám návrh systému, který částku zbývající po odečtení částečného dofinancování běžících výzkumných záměrů, podílů na odpisech a na financování nefakultních součástí (obdobně jako v roce 2011) a prostředků na vnitrouniverzitní kohezi distribuuje na UK ve dvou nestejně velkých částech (přibližně v poměru 1:7).

Menší z obou částí, pracovně nazývaná účelové financování, je zaměřena na podporu významných univerzitních priorit specifikovaných v Dlouhodobém záměru a také na částečnou kompenzaci nedokonalosti Metodiky hodnocení výsledků. Zahnuje jednak už nyní realizované aktivity (např. bonifikace nejkvalitnějších monografií, podpora pobytů zahraničních postdoků, licence informačních zdrojů) a některé nové iniciativy, mezi nimiž objemově největší je tzv. program UNCE. O něm iForum již poskytl detailnější informace [4].

Je ale jasné, že podstatná část prostředků, které univerzita získává na základě vědeckých výsledků, musí být použita na financování právě těch činností, které tyto výsledky přinášejí.

Současně je třeba dbát na to, aby se tyto prostředky pokud možno využily nejen na prostou reprodukci počtu a kvality dosavadních výsledků, ale i na další kvalitativní rozvoj jednotlivých oborů. Ten se pak projeví mj. dalším nárůstem počtu a zejména kvality a mezinárodní respektovanosti výsledků, a potažmo celkovým zvyšováním úrovně a renomé univerzity. Je také žádoucí, aby tyto prostředky bylo možné zčásti využít i pro pokračování podpory úspěšné spolupráce v rámci dosavadních výzkumných záměrů (tam, kde se to po zhodnocení, případně s úpravami ukáže jako vhodné). Proto se k naplnění těchto cílů podstatná část prostředků získaných univerzitou na základě výsledků bude distribuovat systémem s pracovním názvem Program rozvoje vědních oborů na UK neboli PRVOUK.

Tento program je založen na několika hlavních principech:

1. Příjemci prostředků se stanou skupiny vědců, které budou reprezentovat širěji definované „obory“, buď ve smyslu klasických vědních disciplín, anebo problémově vymezené. Tyto skupiny si vydefinují sami vědci UK tak, že nikdo nebude členem více než jedné takové skupiny.

Protože jde o rozvoj oborů, a nikoliv o individuální granty, neměly by být skupiny příliš malé (v rámci skupiny se bude pochopitelně řešit větší množství víceméně vzájemně souvisejících individuálních vědeckých projektů). Tyto skupiny mohou více či méně navazovat na dosavadní týmy výzkumných center či výzkumných záměrů, rozhodně to však není nutné.

Tam, kde se obdobné obory pěstují či podobné problémy řeší na více fakultách, bude žádoucí vzájemná domluva buď na společné péči o rozvoj daného oboru, nebo – spíše výjimečně – na zdůvodněné dělbě rolí a práce.

2. Prostředky přidělené každé skupině budou přímo úměrné podílu jejích členů na celkových výsledcích univerzity v RIV. Pro humanitní a společenskovědní obory je možná částečná korekce nedokonalostí Metodiky hodnocení výsledků, dohodnou-li se na ní děkani příslušných fakult a vedení UK [5].

3. Každá skupina připraví stručný materiál, který bude obsahovat:

a. definici oboru

b. složení skupiny, její vedoucí

c. zhodnocení úrovně oboru na UK ve srovnání s jinými institucemi v ČR a zejména mezinárodně, identifikace slabin

d. strategický plán pro rozvoj oboru v horizontu 5 let, zejména odstraňování slabin, využívání unikátních možností apod.

e. rámcový rozpis financí (zdůvodnění investic, principy dělení prostředků uvnitř projektu)

4. Zásadní roli v celém systému mají fakulty, jejichž zaměstnanci jsou členy příslušných skupin. Jednotlivé projekty projednají fakultní vědecké rady – s jejich souhlasem je děkan předloží Vědecké radě UK [6].

V ryze fakultní kompetenci budou po schválení projektu tarifní složky mezd zúčastněných pracovníků. O odměnách, mimořádných stipendiích a provozních prostředcích budou pak děkani rozhodovat na návrh vedoucího projektu.

Součástí připravovaného systému jsou také další prostředky, které fakulty získají ve výši 25 % schválených projektů PRVOUK, na nichž fakulta participuje, a které bude možné využít pro vědu dle rozhodnutí fakulty.

5. Řídící role připadne Vědecké radě UK (která si k tomu účelu zřídí pracovní komise, ne nezbytně jen z vlastních členů).

VR UK zhodnotí kvalitu zhodnocení oboru a plánu pro jeho rozvoj (a míru překrytí s jinými projekty), a buď projekt schválí, nebo ho vrátí s konkrétními doporučeními k přepracování a následně znovu vyhodnotí.

Pravděpodobnost, že ani po takovémto procesu nebude některý projekt schválen, považuji za velmi malou. Nicméně pokud by k tomu došlo, rozdělily by se příslušné prostředky úměrně mezi schválené projekty.

Navržený systém PRVOUK tedy přivádí podstatnou část „RIVových peněz“ týmům, které je generují, a současně podporuje strategický další rozvoj oborů, a to za dělby práce a odpovědností mezi detailnější, fakultní úrovní a synergie a kontext podporující úrovní celouniverzitní.

Systém byl představen Vědecké radě UK a děkanům a je nyní do konce srpna otevřen k jejich připomínkám. Po jejich vyhodnocení budou připravena a Vědecké radě UK předložena definitivní pravidla, na jejichž základě fakulty nejprve podají velmi stručné anotace zamýšlených projektů (do listopadu 2011) a následně definitivní projekty (do března 2012). Vlastní financování PRVOUK započne od poloviny roku 2012 [7].

[1] Institucionálním financováním se rozumí ty veřejné prostředky, které nejsou vysoutěženy v grantových agenturách na konkrétní vědecké projekty

[2] RIV = registr informací o výsledcích je celostátní databáze výsledků výzkumu, vývoje a inovací

[3] Jediným, kvantitativně minoritním reliktem dosavadního systému budou dvě třetiny státního financování osmi výzkumných záměrů přidělených univerzitě v roce 2007

[4] <http://iforum.cuni.cz/IFORUM-11232.html>

[5] Předpokládá se také fixace podílu prostředků pro humanitní a společenskovědní obory na jedné straně a přírodovědné a lékařské obory na druhé straně (obdobně roku 2011)

[6] Obdobně pro ostatní součásti UK

[7] Pro 1. polovinu 2012 se prostředky přidělí fakultám a dalším součástem rozpisem dle části 1. a pravidel analogických roku 2011